Helsedirektoratet

Tilbakemeldingsskjema

Ekstern høringsrunde: Nasjonal kreftstrategi 2024-2028

Tilbakemelding:

- Vær vennlig å gi tilbakemelding i vedlagte skjema
- Frist: **29. oktober 2023**
- Skjemaet sendes på e-post til postmottak@helsedir.no, med vår referanse 23/10189 –Kreftstrategi 2024-2028 - Ekstern høring

Skjemaet brukes til:

- Kommentarer knyttet til bestemte områder (målområder/nasjonale målsettinger/delmål)
- Generelle kommentarer

Innhold	Kommentarer
Bakgrunn og ambisjoner for kreftstrategien 2024-2028	**Aktiv mot kreft** vil på et generelt grunnlag trekke frem behovet for å konkretisere strategien og tiltakene som følger. Ved å klare å konkretisere strategien, og de tilhørende delmålene, vil man enklere kunne se den røde tråden gjennom strategi, overordnet mål og delmål. Alle de fem overordnede målene fra Nasjonal kreftstrategi 2018-2022 Leve med kreft foreslås videreført i den reviderte og fornyede kreftstrategien. Samtlige av disse målene trekker frem områder som er viktig for Aktiv mot kreft, og som vi ønsker å være en bidragsyter til. Aktiv mot kreft viser til at om man ser på det totale helsebudsjettet i Norge i dag brukes 97% på reparasjon, og kun 3% på forebygging. Det er utfordrende for fremtiden. Dersom vi skal klare å nå målene er vi avhengig av å jobbe frem **prehabilitering** for nettopp å komme i forkant av at kreftsykdommen oppdages med forebygging. Prehabilitering handler om å forberede pasienten best mulig før behandlingsstart ved hjelp av fysisk aktivitet, kostholdsveiledning, røyk-og alkohol-kutt, samt læring og mestring.

	Innenfor kreftområdet er dette særlig viktig også for å bidra til at flere overlever og kan leve lengre med kreft, men også for å sikre best mulig livskvalitet for kreftpasienter og pårørende. **Vi mener at rehabilitering gjennomgående i dokumentet skal erstattes med prehabilitering. Da blir også viktigheten av forebygging langt tydeligere enn det er i utkastet til strategi.** I sammendraget av de viktigste målene i kreftstrategien for 2024-2028 trekkes det frem både fysisk aktivitet, persontilpasset forebygging, standardiserte pasientforløp og seneffekter etter behandling. I strategien er det også trukket frem at det er et mål at pasienter med kreft i Norge får rask tilgang til gode og dokumenterte effektive nye behandlingsmetoder. Dette er et mål Aktiv mot kreft deler. Det er et felles mål at kreftomsorgen i Norge skal bli enda bedre, og for å få til dette må det også rettes oppmerksomhet til pasientens psykososiale behov. Vi mener prehabilitering er nøkkelen til dette. Gjennom økt fokus på fysisk aktivitet allerede fra diagnosetidspunktet, sammen med kostholdsveiledning, røykeslutt- og LMS-kurs, og implementering av tilbudet i pakkeforløpet, kan man nyte godt av den store oppsiden persontilpasset trening har for kreftpasientene og kreftbehandlingen. **Aller viktigst er det imidlertid at strategien leder til <u>handling</u>, ikke bare foreslår og etterstreber en ønsket tilstand.**
Status og utviklingstrekk	
Innhold	**Kommentarer**
Målområde 1 - Norge skal bli et foregangsland innen kreftforebygging	
Nasjonale målsettinger	Aktiv mot kreft ønsker å knytte noen kommentarer til de nasjonale målsettingene som omhandler 1) Forebygging 2) Motvirkning av sosial ulikhet i helse 3) Forebyggende arbeid mot inaktivitet og stillesitting 4) Forebygging og helsefremmende arbeid blant helsepersonell. Gjeldende nasjonal kreftstrategi «Leve med kreft» gav et tydelig signal om at det skal legges til rette for at kreftpasienter skal få tilbud om tilrettelagt fysisk aktivitet i pasientforløpet. Videre er ett av tiltakene i handlingsplanen for fysisk aktivitet (2020-

	2029) at fysisk aktivitet skal innlemmes i relevante pakkeforløp og faglige retningslinjer. Dessverre ser vi ikke at dette skjer på en systematisk og enhetlig måte i dag. Aktiv mot kreft ønsker at alle som går gjennom kreftbehandling skal få persontilpasset trening inn som en del av sin behandling. Derfor etablerer vi Pusterom på norske kreftsykehus. Pusterommet er et treningssenter hvor kreftpasienter kan trene før, under og etter kreftbehandling. Det er godt forankret i forskning at persontilpasset trening reduserer bivirkninger, reduserer risiko for tilbakefall og følgesykdommer, forhindrer forfall av fysisk form og generelt bidrar til økt livskvalitet (https://aktivmotkreft.no/vart-arbeid/forskning/) Pusterommene har blitt og blir fortløpende etablert på norske sykehus, men det er fremdeles tilfeldig hvem som blir henvist. Dette bidrar til en ulik helsetjeneste, hvor gjerne de ressurssterke finner frem til tilbudet. **Aktiv mot kreft vil at henvisning til oppstartssamtale på Pusterommet blir innført på diagnosetidspunktet som en del av pakkeforløpet og de nasjonale handlingsprogrammene, kun på denne måten vil pasienten bli introdusert til tilbudet og alle de gode effektene det medfører**. Aktiv mot kreft mener det er viktig at pasienten får mulighet til å bidra selv i sin egen behandling fra diagnosetidspunkt i form av prehabilitering, noe som fører til at pasienten blir bedre forberedt til den tøffe behandlingsperioden de skal gjennom. Flere forskningsprosjekter (spesielt fra mage/tarmkreft) viser nå at prehabilitering (fysisk aktivitet, ernæringsveiledning, røykeslutt for dem med behov og LMS) før oppstart av behandling fører til redusert antall liggedøgn, færre reoperasjoner og færre komplikasjoner. Pasientene kommer raskere tilbake i jobb og 'normalt' liv. Dette vil på sikt igjen føre til bedre sykehusøkonomi, bedre samfunnsøkonomi – og viktigst: bedre pasientbehandling (https://jamanetwork.com/journals/jamasurgery/article-abstract/2803109)
Generelle kommentarer	En pasient i god fysisk form tåler kreftbehandling bedre i form av bl.a færre bivirkninger, økt livskvalitet og lavere risiko for følgesykdommer og tilbakefall. Det er nå lagt til rette for at dette kan implementeres som standard del av behandling på Pusterom og med AKTIVinstruktører. Kreftstrategien bør være tydelig på at dette skal innføres i standard behandling, noe som også vil føre til reduserte utgifter i sykehusene i tillegg til betydelige samfunnsøkonomiske gevinster på sikt. På s. 20 står det at fastlegene har et særlig ansvar for å identifisere risikopersoner og for å sørge for individrettet veiledning og oppfølgning. I dag vet vi at det ikke er samme utgangspunkt og mulighet til prehabilitering i hele landet. Aktiv mot kreft

	mener alle kreftpasienter skal få informasjon og kunnskap om tilbudet på Pusterommet gjennom henvisning til oppstartssamtale på diagnosetidspunktet. For å få til det må ansvarlig lege i spesialisthelsetjenesten ha et tydelig definert ansvar for å følge opp nye diagnostiserte med en slik henvisning. Dette sammen med en implementering av tilbudet gjennom pakkeforløpene for kreft, vil bidra til at Norge blir et foregangsland innenfor prehabilitering på kreftområdet. Dette bidrar også til å utjevne sosiale ulikheter i helsetjenesten. Aktiv mot kreft har sammen med Norges Idrettshøgskole og Oslo Universitetssykehus vært initiativtaker til opprettelsen av et deltidsstudium og valgfag for bachelorstudenter kalt 'Trening og kreft'. Studiet ble opprettet for å øke kunnskapen om trening for mennesker som har avsluttet kreftbehandling. Alle studenter som består, blir sertifiserte AKTIVinstruktører. Så langt har det siden oppstarten i 2014 blitt utdannet om lag 750 AKTIVinstruktører. Disse er også viktige ressurser ift pre- og rehabilitering av kreftpasienter. Se ytterligere omtale og kommentarer knyttet til AKTIVinstruktører under målområde 4.
Delmål	Aktiv mot kreft mener delmålene tydeligere må henge sammen med de nasjonale målsetningene og føre til handling. Slik det er ført opp nå fremstår det mer som en generell opplisting av hva man totalt sett ønsker å få til, fremfor konkrete og målbare delmål.
Innhold	**Kommentarer**
Målområde 2 - Norge skal bli et foregangsland for gode pasientforløp	
Nasjonale målsettinger	Aktiv mot kreft er positiv til at det etableres CCC i alle regioner. Dette vil etter vår mening bli en viktig for å løfte kvaliteten både forskning og implementering av holistisk kreftbehandling i Norge. Ved etableringen av nye CCCer mener Aktiv mot kreft at det vil være viktig allerede fra starten av å innføre prehabilitering for alle kreftpasienter. Dette vil føre til at pasientene er best mulig forberedt til kreftbehandlingen de skal gjennom – både fysisk og mentalt. Med oppstart av prehabilitering på diagnosetidspunkt vil pasienten oppleve å bidra selv (økt selvfølelse), ventetiden oppleves som del av behandlingen og pasienten stiller best mulig forberedt til behandling – både fysisk og mentalt. Videre forskning på psykososiale faktorer og persontilpasset trening bør være en del av forskningsprogrammet ved CCC, for ytterligere å forsterke «the total care pathway». Aktiv mot kreft mener at prehabilitering må inn som en del av de nasjonale målsettingene. Dette kan gjøres ved å legge til følgende punkter:

	- Ved etablering av nye CCCer skal det fra oppstarten utarbeides tydelige ambisjoner og konkrete mål knyttet til både forskning og behandling. - Pasienter med kreft i hele landet skal ha samme utgangspunkt og mulighet til prehabilitering. - Alle kreftpasienter skal få informasjon og kunnskap om tilbudet på Pusterommet ved henvisning til oppstartssamtale på diagnosetidspunkt. Ansvarlig lege i spesialisthelsetjenesten må sørge for at nye diagnostiserte kreftpasienter får en slik henvisning. - Henvisning til Pusterommet inkluderes i pakkeforløp for kreft og i de nasjonale handlingsprogrammene.
Generelle kommentarer	Pusterom er etablert på sykehus i alle helseregioner. Det er likevel store geografiske forskjeller i pasientenes tilgang til Pusterom, og Aktiv mot kreft jobber fortløpende med etablering av Pusterom på flere sykehus. Der det ikke er hensiktsmessig å henvise til et Pusterom kan man finne alternativ hos fysioterapeut på sykehuset eller hos en AKTIVinstruktør. Aktiv mot kreft mener det er avgjørende at det settes av øremerkede midler for å øke kapasiteten på Pusterommene. På Pusterommene kan stillinger med stort hell besettes av f.eks idrettspedagoger, noe som 'letter presset' på tradisjonelt helsepersonell. Til info er det viktig å vite at Aktiv mot kreft også har etablert Pusterommet LIVE hvor digitale treningsøkter sendes LIVE fra Pusterommet. Dette bidrar til at kreftpasienter kan få veiledning og delta i trening selv om man er bosatt på et sted uten et Pusterom i dag. Pusterommet LIVE gjør det dermed mulig å kunne gi et mer likeverdig tilbud til landets kreftpasienter. Aktiv mot kreft mener det bør innføres et krav om etablering av Pusterom ved alle sykehus som tilbyr behandling og oppfølgning av kreft, og vi bidrar så godt vi bare klarer til dette! **Ved bygging av nye sykehus er det viktig å etablere en føring om at Pusterom skal videreføres i nytt bygg.**
Delmål	Aktiv mot kreft mener delmålene tydeligere må henge sammen med de nasjonale målsetningene. Slik det er ført opp nå fremstår det mer som en generell opplisting av hva man totalt sett ønsker å få til, fremfor konkrete og målbare delmål.
Innhold	**Kommentarer**
Målområde 3 - En mer brukerorientert kreftomsorg	
Nasjonale målsettinger	
Generelle kommentarer	Aktiv mot kreft vil trekke frem det positive ved at pasienten selv kan bidra inn i egen behandling gjennom et tilrettelagt prehabiliteringsprogram som inkluderer persontilpasset trening. Dersom pasienter med kreft blir inkludert og informert

	allerede fra diagnosetidspunktet, vil de også selv aktivt kunne delta og bidra i egen behandling. Det sikrer økt brukermedvirkning, og gjør at behandlingen starter første dagen, og ikke etter 21 dager slik pakkeforløpet tilsier i dag. På den måten kan også pasienter med kreft forberede seg på en god måte, og bruke tiden proaktivt og positivt. Ventetiden oppleves redusert og i stedet for å grue seg (og ofte forfalle fysisk) kan pasienten bygge seg opp og stille best mulig forberedt til behandlingsstart.
Delmål	Aktiv mot kreft mener delmålene tydeligere må henge sammen med de nasjonale målsetningene. Slik det er ført opp nå fremstår det mer som en generell opplisting av hva man totalt sett ønsker å få til, fremfor konkrete og målbare delmål.
Innhold	**Kommentarer**
Målområde 4 - Flere skal overleve og leve lenger med kreft	
Nasjonale målsettinger	
Generelle kommentarer	I underkapittelet om «behandling av kreftsykdommer» bør pasientens mulighet for egendeltakelse inkluderes. Pusterommet er et treningssenter hvor kreftpasienter kan trene før, under og etter kreftbehandling, og dette tilbudet har blitt etablert fordi forskning viser at persontilpasset trening er positivt for de aller fleste kreftpasienter. Ved å sørge for en henvisning til oppstartssamtale allerede på diagnosetidspunktet, kan vi hjelpe alle kreftpasienter å forberede seg på den behandlingen man skal gjennom. Ved å gjøre dette sørger vi for at det er lik pasientbehandling og utjevner sosiale helseforskjeller i landet. I tillegg til å etablere og finansiere Pusterom, har Aktiv mot kreft også tatt initiativ, sammen med Norges Idrettshøgskole (NIH) og Oslo Universitetssykehus, til studiet 'Trening og kreft' som tilbys på NIH. Studiet ble opprettet for å øke kunnskapen om trening for mennesker som har avsluttet kreftbehandling. Alle studenter som består, blir sertifiserte AKTIVinstruktører. Så langt har det siden oppstarten i 2014 blitt utdannet om lag 750 AKTIVinstruktører. Aktiv mot kreft har registrert utfordringene knyttet til mangel av helsepersonell. Ved å legge til rette for persontilpasset trening som en viktig del av prehabiliteringen, og som en del av hele pasientforløpet, vil man kunne benytte seg av andre grupper enn helsepersonell, slik som f.eks idrettspedagoger. I dag er mange av disse instruktørene etablert i det private markedet. Dette skaper utfordringer for kreftpasienter som ønsker å fortsette med treningen etter endt behandling, men som ikke har økonomi til å betale for det selv. Resultatet blir et todelt

	helsevesen der størrelsen på lommeboken avgjør hvorvidt kreftpasienter får tilgang til den viktige kunnskapen de sertifiserte AKTIVinstruktørene har, også etter endt behandling. Det mener Aktiv mot kreft ikke bør være tilfelle i et land som Norge. Vi mener at 10-12 timer hos AKTIVinstruktør på 'blå resept' etter endt behandling i spesialisthelsetjenesten vil gi en god overgang for kreftpasientene til å opprettholde treningen de har fått på Pusterommet under behandlingsforløpet. Aktiv mot kreft mener det er behov for å gå fra ord til handling. Strategien viser gode intensjoner, blant annet på s. 40 hvor det står at «fastlegen kan tilby medisinsk oppfølging i rehabiliteringsforløpet». Her bør man ha større ambisjoner! Aktiv mot kreft mener det bør inkluderes en setning eller avsnitt i tilknytning til dette, om at legene skal henvise alle kreftpasienter til en oppstartssamtale for Pusterom allerede på diagnosetidspunkt. Dette understøtter også avsnittet om endring av levevaner før og under kreft. Det er behov for konkrete endringer og tiltak. Dette er særlig viktig i en nasjonal kreftstrategi. Underkapittelet på s. 42 om fysisk aktivitet som del av behandlingen viser også at det er mulig. Neste, og viktige, steg er å ta i bruk disse gode verktøyene i størst mulig grad allerede gjennom en henvisning til oppstartssamtale på diagnosetidspunkt. Nå gjelder det bare for helsevesenet å ta dette i bruk.
Delmål	Aktiv mot kreft mener delmålene må innebære handling slik at de henger tydeligere sammen med de nasjonale målsetningene. Slik det er ført opp nå fremstår det mer som en generell opplisting av hva man totalt sett ønsker å få til, fremfor konkrete og målbare delmål. For øvrig er det oppsiktsvekkende at det ikke er et mål om fysisk aktivitet i oversikten over delmålene. Dette til tross for at det er viet mye plass til viktigheten av dette gjennomgående i den beskrivende teksten for målområdet. Aktiv mot kreft mener det tydelig må fremkomme også i delmålene.
Innhold	**Kommentarer**
Målområde 5 - Best mulig livskvalitet for pasienter med kreft og deres pårørende	
Nasjonale målsettinger	Aktiv mot kreft ønsker at alle kreftpasienter i hele landet skal ha samme utgangspunkt og mulighet til prehabilitering. I kulepunkt to «rehabilitering og behandling av seneffekter er en del av pasientforløpet for kreftpasienter...», må prehabilitering inkluderes. Prehabilitering reduserer risiko for senskader, og er derfor sentralt i dette.

Helsedirektoratet

	Videre er det viktig å understreke at når individuelle behov kartlegges, så er det viktig at det følges opp med konkret handling. Når det derfor i de nasjonale målsetningene står at pasienter med kreft skal tilbys en samtale om individuelle behov, så må man også ha en plan for hvordan disse pasientene skal følges opp videre med konkrete tiltak for å møte de individuelle behovene.
Generelle kommentarer	På s. 47 er det henvisning til at det er etablert 19 Pusterom. Det korrekte antallet er 21 Pusterom. Det bes om at dette korrigeres.
Delmål	Aktiv mot kreft mener delmålene tydeligere må henge sammen med de nasjonale målsetningene. Slik det er ført opp nå fremstår det mer som en generell opplisting av hva man totalt sett ønsker å få til, fremfor konkrete og målbare delmål. Kulepunkt fem om at det skal legges til rette for tilbud om fysisk aktivitet i hele pasientforløpet opplever vi som lite visjonært og handlingsvillig. Aktiv mot kreft mener det bør erstattes med følgende kulepunkt: - Sørge for at det er informasjon om og tilbud til fysisk aktivitet i hele pasientforløpet ved at alle kreftpasienter får henvisning til oppstartssamtale på Pusterommet på diagnosetidspunktet. - Sikre at pasienter med kreft får 10-12 timer hos AKTIVinstruktør på 'blå resept' etter endt behandling i spesialisthelsetjenesten.
Innhold	**Kommentarer**
Andre kommentarer	